

Розділ XXIX

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

ПОДЦЕРКОВНИЙ О. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри господарського права і процесу,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

НОВИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС БЕЛЬГІЇ — СУЧАСНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Професійне проведення економіко-правових реформ неможливе без вивчення зарубіжного досвіду правового забезпечення економіки. У випадку України це, звісно, європейський досвід, враховуючи прагнення Українського народу до євроінтеграції та відповідні політико-правові кроки української держави.

На фоні цього досвіду пропозиції чиновників Міністерства юстиції України щодо декодифікації господарського законодавства шляхом скасування Господарського кодексу України та перенесення його норм в інші закони є не лише відверто популістськими, позаяк ведуть до дестабілізації судової практики та руйнують системні засади правового регулювання економіки, але й прямо суперечать новітнім європейським правовим тенденціям.

Один з наочних прикладів такого досвіду — кодифікація господарського законодавства Королівства Бельгія.

Господарський кодекс Королівства Бельгія або Бельгійській кодекс економічного права — (англ. — *Code of Economic Law*; фр. — *Code de droit économique* [1]) — кодифікований законодавчий акт Королівства Бельгія, прийнятий 28 лютого 2013 року, що систематизував основні законодавчі правила у сфері «господарського права», як-от загальний статус компаній, законодавство про конкуренцію, захист прав споживачів; безпеку продуктів та послуг, господарські контракти, електронну комерцію, банківську справу та фінанси, електрошпу комерцію, право промислової власності тощо.

Кодекс набрав чинності 21 травня 2014 року.

Законодавець Бельгії передбачив три основні цілі в Кодексі.

Це гарантування свободи підприємництва, справедливості господарських операцій і захист прав споживачів.

Ідея модернізації господарського законодавства та розробки господарського кодексу виникла у 2006 році після роботи «круглого столу», організованого Міністерством економіки Бельгії за участі вчених (економістів та експертів з правових питань) та громадських організацій [2].

До речі, вже тут спостерігається відмінність професійного європейського досвіду упорядкування господарського законодавства від вітчизняного хаотичного псевдореформаторського підходу до втручання в економічні відносини. У Бельгії реформою господарського законодавства займається міністерство економіки, а в Україні — міністерство юстиції, хоча діє профільне Міністерство економічного розвитку та торгівлі. На жаль, розумне правило професіоналізації діяльності в Україні у цьому контексті не спрацьовує.

Не можна не звернути увагу й на завдання, що були поставлені перед розробниками при модернізації бельгійського господарського законодавства:

- проаналізувати господарське законодавство
- запропонувати проект кодифікованого акту замість розрізненого набору правил, розташованих у численних законах та королівських указах.

Потреби завадити «нормативній інфляції» (inflation normative), необхідність «сприяти інтеграції бельгійського господарського права в концепт європейського права», а також «дати чітке уявлення про роль державної влади в регуляції економічної активності та визначити, які інструменти вона має», — були зазначені серед основних причин прийняття Кодексу у доповіді Міністерства економіки Королівства Бельгії [3].

На відміну від такого підходу Міністерство юстиції України не здійснює аналіз стану застосування Господарського кодексу, не дивлячись на приписи Закону України «Про основні засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», що засвідчила, зокрема відповідь міністерства на звернення науковців щодо проведення роботи з оцінки результативності ГК України. Не опікується Міністерство юстиції й приборкуванням «нормативної інфляції», від якої страждають підприємці в Україні і яку можна «вгамувати» лише кодифікацією. Серед основних завдань реформи в Україні чиновниками визначається «скасування Господарського кодексу», що виявляє нерозуміння значення упорядкування та компактизації господарського законодавства, яке об'єктивно тяжіє до розростання, утворення численних колізій та прогалин.

Показовою є структура бельгійського ГК. Складається з 18 книг: I. — Визначення; II. — Загальні засади; III. Свобода заснування, надання послуг та загальних зобов'язань компаній; IV. — Захист конкуренції; V. — Конкуренція та ціноутворення; VI. — Ринкові методи та захист прав споживачів; VII. — Платіжні та кредитні послуги; VIII. — Якість продуктів та послуг; IX. — Безпека продуктів та послуг; X. — Комерційні

контракти агентств, ділового співробітництва та торгових поступок; XI. — Інтелектуальна власність; XII. — Право електронної економіки; XIII. — Консультування; XIV. — Ринкові методи та захист прав споживачів у професійному середовищі; XV. — Примусове виконання; XVI — Альтернативне вирішення спорів для споживчих конфліктів; XVII. — Проведення у спеціалізованому суді; XVIII. — Інструменти кризового управління.

Як видно, структура Господарського кодексу Королівства Бельгія напрочуд схожа на структуру Господарського кодексу України. Це каже про те, що український законодавець, прийнявши у 2003 році ГК, вірно визначив тенденції сучасного унормування господарських відносин.

Господарська кодифікація прямо наближає Україну до європейської правової традиції на відміну від російської та радянської правових підходів, за яких традиційно — у силу відсутності потужного купецького (підприємницького) середовища — заперечуються потреби дуалізму цивільного та комерційного (господарського) кодексів.

Причому, європейська правова традиція у цьому контексті лише посилюється. Останні десятиліття нові комерційні та підприємницькі кодекси прийнято у Франції (2000–2007), Туреччині (2012), Казахстані (2015).

У Німеччині постійно оновлюється та доповнюється комерційний кодекс (Торговельне уложення) 1900 року. Особливо багато порм щодо публічної звітності, захисту конкуренції та забезпечення свободи руху капіталів запроваджено на початку 2000х у зв'язку із процесами євроінтеграції.

Отже, Господарський кодекс Королівства Бельгія — яскравий приклад дбайливого ставлення державної влади до систематизації господарського законодавства як запоруки економічного розвитку у країні. Якщо в Україні реалізовуватиметься конструктивний підхід до законодавчого опосередкування економічних реформ, то поглиблення кодифікації, замість її скасування, може стати дієвим інструментом стабілізації та розвитку економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Текст Господарського кодексу Королівства Бельгії французькою мовою http://economic.fgov.be/fr/binaries/Code_de_droit_economique_tcm326-232243.pdf
2. Codification de la législation économique [електронний ресурс] – режим доступу: http://economie.fgov.be/fr/spf/codification_legislation_economique/
3. Thirion Nicolas. Le Code de droit économique : principales innovations – Primento, 2015 Group Larcier s.a. 288 p.